

MES SU TAVIMI DŽIAUGSMO IR
VARGO DIENOSE, MYLIMOJI-

DARIAUS-GIRĖNO METAI

Tėvynė

SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ
AMERIKOJE ORGANAS

307 WEST 30th STREET, NEW YORK, N.Y. 10001

NO. 10 VOL. LXXXI, 1993-GRUODIS-DECEMBER

THE OLDEST EXISTING LITHUANIAN NEWSPAPER WORLD-WIDE

Sveikinimai ir Linkėjimai

Lydimi Kalėdų ir Naujų Metų trimto garsų, prisiminkime ir grįžkime į Baltijos kelią, sujungdami savo tautines meilės širdis Tėvynėje ir čia-Užjūryje. Tegų mūsų eitus žingsnius, atliktus darbus lydi susiklausymas ir meilė, nuoširdūs savitarpio ryšiai, pastaukojimas ir vienybė. Puoškime savo tautybę gražiausiais lietuviškais deimantais.

SLA CENTRO TARNAUTOJOS

Helen Brazauskienė
Liucija Alinskienė
Ona Osmolskienė
Živilė Jurienė

SLA PILDOMOJI TARYBA

Vytautas Dargis
Vytautas Kasniūnas
Genovaitė Meiliūnienė
Jokūbas Stukas
Nellie Bayoras-Romanas
Stasys Virpša
Vytautas Tauras

Tėvynė

[ISSN 0040-4071]

RUSIENIŠKAS LIETUVIŲ
AMERIKOJE ORGANAS

Published monthly except July and August

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 West 30th St., New York, N. Y. 10001
Tel. [212] 563-2210

THE OLDEST EXISTING LITHUANIAN NEWSPAPER WORLD-WIDE

GENEVIEVE MEILIUNAS, MANAGER

Yearly Subscription Rates:
In the United States\$4.00
To Foreign Countries.....\$5.00Second Class Postage Paid at
New York, N. Y.SLA Kuopu pranešimai ir skubūs raštai redakcijai reikia slauti
pradžioj mėnesio, kad jie to mėn. laidoj būtų galimi patalpinti.**"TĖVYNĖ" EDITOR FAX: 219-874-4349**

NUO SEIMO

VYTAUTAS KASNIŪNAS

IKI SEIMO

SVEIKINIMAI IR LINKĖJIMAI

Kalėdų dienoje pasipils jūra sveikinimų ir linkėjimų! Sveikinsimės, bučiuosimės, spausime rankas, glėbesčiuosimės. Tegū tada mūsų žodžiai ir juos lydintys judėdžiai būna mūsų nuoširdžiai mylinčios širdies švarti, švarti išraiška. Gal kada nors ir buvo susitraukusi kaktą, gal ir piktesnė grimasa pasirodė, be reikalo nugara atgrežta, ar išsprūdęs koks nors nevykėlis žodelis... Viską, o viską užmirškime, nustumkime praeityn, supilkime į užmaršties kalną!...

...Ir daužkime nuoširdžiai ir garsiai šampano taures, linkėkime vieni kitiems laimės, džiaugsmo, stiprybės ir meilės... meilės...

Tą patį pakartosime ir Naujųjų Metų naktį ir dieną. Gal tik su didesnėmis šampano taurėmis, su garsesniais kristalo dūžiais palydėsime senuosius ir pasitiksime Naujuosius Metus... ir patvirtinsime padarytas rezoliucijas-nutarimus. Valio!... Valio!..

SUNKŪS BUVO LIETUVAI 1993 METAI. LIŪDNOS LDDP VIENVALDYSTĖS METINĖS. TIKĖKIME IR LAUKSIME, KAD 1994 METAI BUS GERESNI. SKAITYKITE KĖSTUČIO PETRAUSKIO IŠ MARBURGO STRAIPSNIO, SKIRTO "LIETUVOS AIDUI", IŠTRAUKAS.

LDDP, turėdama absoliučią daugumą Seime, laikydama savo rankose vyriausybę, neišnaudojo galimybės sustiprinti Lietuvos saugumą tarptautinėje politikoje ir padėti vieną stipriausių ekonominių "prisikėlimo" pamatų. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia. Vos žlugus komunistiniams režimams Rytų ir Vidurio Europoje, buvo tikimasi, kad Vakarai suteiks kreditų, kad pigi darbo jėga priviliuos Vakarų verslininkus. Ypač tai ryšku Vengrijoje, kuri sukūrė bene geriausias sąlygas investuotojams, todėl sugebėjo pritraukti daugiau nei pusę visai Rytų Europai skiriamų lėšų. Tačiau ir čia privatizavimas užsitęsė. Užsieniečiai nupirko tik tas įmones, kurių produkcija ir komunistinio režimo metais konkuravo Vakarų rinkose. Aišku, kapitalistai nemėto milijonų, žino, kad modernizuoti komunizmo metų gigantus neapsimoka, daug naudingiau pastatyti naują įmonę. Tam užsieniečiams reikia garantijų, iš kurių viena svarbiausių - žemės nuosavybė. Analogiškai klostosi įvykiai ir Lietuvoje: dalyvaujant užsienio kapitalui nupirkto tik sąlygiškai modernios įmonės (pvz., "Audejas").

Atmetant šią pataisą, neatsižvelgta į

kitą svarbų klausimą - Lietuvos saugumą arba tarptautines garantijas. Juk kuo daugiau Lietuvoje bus užsienio kapitalo, užsienio piliečių turto, tuo labiau užsienio valstybės, tiksliau vyriausybės, bus verčiamos ginti šį turta. Šiuos piliečių ar firmų interesus. Daugiausia investicijų Lietuvoje dabar turi Rusijos firmos. Lietuvos Vyriausybė ir toliau sudaro kuo palankiausias sąlygas Rusijos kapitalui plūsti į Lietuvą, todėl nereikėtų stebėtis, kodėl Rusija pabrėžtinai įsipareigoja ginti savo piliečių ir savo firmų interesus. Jau taip sutapo, kad svarstant Seime Konstitucijos pataisą, Maskvoje buvo patvirtinta nauja Rusijos karinė doktrina. Šioje doktrinoje pabrėžiama, kad Rusijos gynyba prie Rusijos sienų "per brangi", kad šiame dokumente Rusija akivaizdžiai akcentuoja savo kaip tvarkdario vaidmenį visoje buvusioje SSSR teritorijoje. Ką būtų "pigiau", Rusijos sienas ruošiamasi ginti "artimajame užsienyje". O kad būtų sukaltamesnės buvusios Varšuvos pakto šalys, doktrinoje neatmetama galimybė naudoti atominį ginklą ir prieš šalis, juo nedisponuojančias, bet esančias sąjungoje su tokį ginklą turinčiomis šalimis (suprasti reikia taip: jūsų neišgelbės ir NATO). Taigi dabar-

tinė vadovybė nesuvokia, kad Lietuvos nepriklausomybės garantijos - tai jos priklausomybė, tik, žinoma, ne nuo Rusijos, o nuo Vakarų Europos, Amerikos kapitalo ir interesų.

Dar prieštaringesnė LDDP ekonominė politika. Tiek dabartinėje vyriausybėje, tiek LDDP vadovybėje yra žmonių, suvokiančių situacijos sudėtingumą, siekiančių valstybei naudingų, būtinų reformų. Tačiau Seimo dauguma, netiesiogiai susilaukdamas kai kurių demagogų iš opozicijos paramos, akivaizdžiai priešinasi reformoms. Tuomet priimami LDDP kabinete parengti įstatymai, kurie visuomenėje, spaudoje įvertinami kaip nepriimtini ar net žalingi. Taip atsitiko su naujuoju muitų įstatymu. Kiek buvo kritinių pastabų, kokį nepasitenkinimą kelia jis dabar, tačiau į spaudos balsą net nereaguota. Argi gali būti toks įstatymas veiksmingas? Tampa akivaizdus vyriausybės noras bet kokiomis priemonėmis papildyti biudžetą, nes lėšų kaip ant mielių augančiam aparatui bei atlyginimams reikia vis daugiau. Tuo tarpu Lietuvos rinkoje dėl muitų ir kitų dirbtinų sunkumų pasakiškai aukštos kainos. O Lietuvos vadovybė, sovietmečiu puikiai iškalusi demagogijos abėcėlę, vėl kartuoja, kad jau "gyvenama geriau nei pernai". Oficialioji statistika taip pat greitai buvo sutvarkyta. Atgaivinant šeimynų, klanų ar vadinamą "pusbroliinę" ekonomiką ne tik nesistengiama pritraukti užsienio investicijų, bet jų ir bijoma. Estijos vyriausybė didžiausiuose Vakarų Europos laikraščiuose reklamuoja ir skelbia privatizuojamas įmones, siekia pritraukti kuo daugiau interesantų. Lietuvos vyriausybė ne tik nieko panašaus neveikia, bet, kaip matyti, net priešinasi. Tai visų pirma liečia bankų sistemą. Įsileidus į Lietuvos rinką nors vieną rimtą Vakarų banką, "gerų vyrų", apsukrių partiečių ir pusbrolių sukurti bankeliai neišvengiamai bankrutuotų. Susidaro įspūdis, jog veikiama sąmoningai ir rafinuotai, siekiant užkirsti kelią pilietinės visuomenės raidai.

Vakaruose dabartinės ekonomikos krizės metais pagrindinis vyriausybės uždavinys - kurti naujas darbo vietas, nes bedarbių skaičius kai kuriose valstybėse pasiekė pavojingą 15 proc. ribą. Lietuvoje pagal oficialią statistiką šiuo metu yra apie 1,5 proc. bedarbių. Tačiau visi puikiai supranta, kad ilgiau palaikyti "dirbtinį kvė-

pavimą" praktiškai jau bankrutavusioms įmonėms nebegalima. Vadinasi, jau artimiausiais mėnesiais galima laukti, kad įmonės nebeturės lėšų ir toms varganoms šiuo metu mokamoms pašalpoms. Be to, jau šiuo metu kai kurie visuomenės sluoksniai, visų pirma pensininkai, gyvena iš anksčiau sukauptų vertybių, tai yra vyksta vertybių persikirstymas. Tačiau kas atsitiks šiam persikirstymui pasibaigus? Socialinis sprogimas, visuotinis nepasitenkinimas yra užprogramuotas. Ar ne tam ruošdamasi Seimo dauguma svarstė nepaprastuosius padėties įstatymą? O vyriausybė neturi jokių naujų darbo vietų kūrimo strategijos, nesugebėjo užtikrinti sąlygų privačiai iniciatyvai plėstis. Piktnaudžiavimas valdžia, korupcija aukščiausiuose valdžios sluoksniuose - labai užkrečiamas pavyzdys, greit persimetęs į žemesnius valdinių sruoksnius. Visuomenė klaidinama, kelių smulkių nusikaltėlių sulaikymas pateikiamas kaip ryžtinga kova su nusikalstamumu. Mafija plečia savo darbą, o valdžios melas, bejėgiškumas išryškėjo po įvykių Kaune, V. Lingio nužudymo ir kitų panašių dalykų. Sprogimų šiauliuose nepavyko išaiškinti net su "Prezidento globa". Korumpuotoje valdžioje perneš daug suinteresuotų asmenų. Aukštų pareigūnų ciniškas elgesys persidavė pavaldiniams. Ar verta tuomet stebėtis, kodėl eilinis policininkas atsisako vykdyti savo pareigas. Vargu ar tik mažas atlyginimas yra pagrindinė priežastis. Kai muitininkas ima kyšį, to nemato ar, tiksliau, nenori matyti šiuo metu dažnai per Lenkijos sieną važiuojantys ministrai.

Kaip sakė viena žurnalistė, Lietuvoje jau tiek prirašyta apie piktnaudžiavimą valdžia, ministrų nekompetentingumą, kad laikraščiai tampa banaloki - vis tos pačios temos. Tačiau prezidentas nemato pagrindo juos atstatyti. Matyt, už uolos dar ilgai ras užuovėją "savi vyrai". Per šiuos LDDP valdymo metus partija pajuto "valdžios skonį". Galima numatyti, kad greitai visi postai atsidurs jos rankose. Puikią paslaugą padarė ir dešinysis opozicijos sparnas. Užuot bandžius suvienyti opoziciją, bent kiek sutelkčiau pasipriešinti Seimo daugumai, buvo elgiamasi arogantiškai.

Sulaikyti įtariamai Vito Lingio žudikai

Vilnius, gruodžio 8 d. (Elta) — „Respublikos“ dienraštis, nelaukdamas oficialaus prokuratūros pranešimo, paskelbė Vito Lingio nužudymu įtariamųjų pavardes. Apie tai, kad įtariamieji sulaikyti, pirmadienį žurnalistams pasakė Seimo pirmininko pavaduotojas Egidijus Bičkauskas. Jų pavardes jis žadėjo paskelbti kitą savaitę.

Vitas Lingys, vienas iš trijų „Respublikos“ dienraščio steigėjų ir leidėjų, buvo nužudytas spalio 12 d., šūviais į galvą prie savo namų. Labiausiai paplitusi buvo versija, kad taip susidorota už „Respublikos“ publikacijas organizuoto nusikaltimo klausimais. Vitas Lingys rūpinosi jų parašymu ir spausdino savo laikraštyje.

„Respublika“, remdamasi patikimais šaltiniais, praneša, kad įtariamieji yra vadinamosios „Vilniaus birgados“, apie kurią daug kartų rašė šis laikraštis, nariai. „Respublikos“

žinomis, visi jie sulaikyti ir davė pirmuosius parodymus.

Įtariamųjų sąrašė yra šeši asmenys, nuo 25 iki 30 metų amžiaus. Tai — Boris Babičenka, Igor Achremov, Viačeslavas Savickis, Tadeuš Vasielvski, Eduardas Bogdziulis ir Boris Dekanidzė. Pastarasis yra žinomo Vilniaus verslininko Georgij Dekanidze sūnus. Jis pagal prevencinį įstatymą sulaikytas anksčiau kitų — lapkričio pradžioje Rygoje. Boris Dekanidzė pastaruoju metu daugiausia gyveno Vokietijoje. Viačeslavas Savickas ir Boris Babičenka priklausė Vilniuje įsikūrusiai „Komerccijos ir gamybos firmų asociacijai“, kuri, „Respublikos“ žiniomis, reketavo verslininkus bei jų susivienijimus. Šioje asociacijoje įvairiu laiku dirbo ir kiti įtariamieji.

Visi įtariamieji gerai žinomi prokuratūros ir policijos pareigūnams. Dalis jų anksčiau buvo teisti, tačiau į laisvę išeidavo anksčiau nustatyto laiko.

LIETUVA

DIENOS KELYJE,
NAKTIES SAPNUOSE-
TU GYVA MUSU SIRDYSE

BIRUTĖS PŪKELEVIČIŪTĖS VIEŠNAGĖ TĖVYNĖJE SKENDĖJO SAULĖS SPINDULIUOSE

Lietuvoje svečlavosi rašytoja-aktorė Birutė Pūkelevičiūtė. Kaune, Maironio muziejuje įvyko jos kūrybos vakaras, sutraukęs didelį literatūros mylėtojų būrį. Taipgi buvo suruoštas jos susitikimas su kolegomis rašytojais, kurį sukviėtė kauniečių pirmininkas Petras Palilionis ir kurio metu buvo draugiškai pasidalinta visiems rūpimais klausimais. Paaiškėjo, kad „viešnia yra namiškė“, kaip jos gebėjimą betarpiškai bendrauti apibūdino rašytojas Aleksas Dabulskis.

Atvykusi į Dzūkiją, lankydamą gimines ir abiejų tėvų kilmės vietas, Birutė susilaukė staigmenos: Alytaus aktoriai, suvažiavę iš Nemunaičio kūrybinės stovyklos, išradingai suvaidino jos pasaką vaikams „Kalėdų dovana“. Vaisių metu plačiai pasikalbėta su vaidintojais ir režisierium Arvydu Kinderiu apie įvairias teatro (ypač jaunuomenei skirtą) problemas, nes Alytaus aktoriai taipgi yra aukštos klasės lėlininkai.

Rugpjūčio 5 d. įvyko Birutės Pūkelevičiūtės kūrybos vakaras Vilniuje, Rašytojų sąjungos rūmuose, kurį suorganizavo Rašytojų klubo direktorius Rimantas Šavelis ir jautria užsklanda užbaigė literatūros kritikas Valentinas Sventickas. Birutės „monologinio“ vakaro

stilius, gerai pažįstamas išeivijoj, Lietuvoj buvo naujiena. Vietoj įprastinio kelių atlikėjų (kritiko-aktoriaus-autoriaus)

literatūros vakarų formato, Birutė Pūkelevičiūtė dviejų dalių programoje pateikė žvilgsnį į save, teatre ir literatūroj, pati viena atlikdama savo patirties ir kūrybos ištakų sklaidą.

Pažymėtina, kad į vakarą atsilankė pirmasis rašytojos leidėjas, Petras Jaunius (Januševičius), atvykęs iš Toronto ir taipgi tuo metu viešėjęs Vilniuje. Jo išleista poezijos knyga „Metūgės“ (Baltija, 1952) dabar vis labiau garsėja Lietuvoje.

Likimas buvo viešniai prielankus. Atvykusi į Kauną, rašytoja nebuvo priversta ieškotis svetimos pastogės. Ji apsistojo Kalniečių gatvėj ir apsigyveno savo jaunystės kambary, tėvų statytame namelyje, kuris yra tapęs ir jos knygų nebyliu veikėju. Aprūdijęs to namo raktas, kurį Birutė atsivežė tik kaip senų laikų prisiminimą, pagirgždėjęs atrakino namo duris po pusės šimto metų. Radijas, spauda ir televizija, komentuodami šį atsitikimą, jame įžiūrėjo gilią simbolinę reikšmę išeivių sugrįžimui į Tėvynę.

Lietuvoje yra pakartota Birutės Pūkelevičiūtės knyga „Aštuoni lapai“ (Vaga, 1992) ir eiliuota pasaka „Kalėdų dovana“ (Alka, 1990). Martyno Mažvydo ir Vilniaus universiteto bibliotekose, išeivijos siuntomis atkeliavusios, jau susibėgo visos jos knygos. O viešnagės metu rašytoja praturtino bibliotekas, literatūros muziejus ir Lietuvos radiją trimis savo įskaitytų darbų kasetėmis. R. R.

Tik Atgimimo metais mes pažinome Birutės Pūkelevičiūtės kūrybos mažą dalį („Aštuoni lapai“) ir pajutome, koks galingas talentas, atstovaujantis Lietuvai, gyvena ir kuria anapus marių. Daugelis mūsų pasakų taip ir prasideda - už jūrių marių... Gražiausi ir kvapniausi lietuvių kūrybos žiedai pusę šio amžiaus krovė pumpurus ir žydėjo anapus jūrių marių. Tų žiedų aromatas tik retkarčiais pasiekdavo mus, išalkusius laisvo, neabejingo, nemeluoto, grakštaus žodžio.

Lietuvos skaitytojas vis dar nuskriaustas, nes ir „Devintas lapas“, „Atradimo ruduo“ (elegantiška poetinė-filosofinė gyvenimo praradimų ir atradimų knyga), ir „Naujųjų metų istorija“... ir daug kitų Birutės Pūkelevičiūtės knygų mums dar tebėra už jūrių marių.

Praėjusią vasarą, lygiai prieš metus, Birutė atvažiavo į Lietuvą. Vaikščiojo Tėvynės žeme. Dairėsi. Stebėjo. Mylėjo. Bendravo su kolegomis. Ir išvažiavo... atgal už jūrių marių. Atradimo vasara tiems, kurie ją spėjo pamilti, virto praradimo rudeniu. Skaudu, kad dideli talentai mums vis dar tebėra už jūrių marių, tokiais žodžiais ją pasitiko Lietuvos skaitytojų vardu žurnalo "Naujojo Dienovidžio" redakcija.

PS. Jums ji už jūrių marių... Bet ne mums... Ji iš mūsų kiemo, kartu augome, tas pats genties kraujas. Tik kilmė mus skyrė... Ji mums, apie Jos pilį gyvenantiems, iš kuoro bėrė aukso žodžius. Mes ją vadinome MENO ŽODŽIO KARALAITĖ, Žodžio simfonijos kūrėja, Žodžio paveikslų piešėja, su dangiškomis spalvomis. Todėl Jos Žodis liko įamžintas, jis papuoštas šventumu. Mes grįžusią pasitikome, kad su ja jubiliejų galėtumėm švęsti. Tik Tu, Dievulėli, pažerk Birutei daug kūrybingų metų! "Tėvynė"

Tu vėl atgimsi: vėl žiedeliais sužydėsi ir vėl lapeliais sulaposi. Gyvybės ratas niekad nenutrūksta, apskriedamas vienu lanku - ir mirtį, ir gimimą. Tai, kas po žeme trūnija, pratrūkš žaliuojančiais pavasariais ir suliepsnos ateinančių kartų troškimuose. Be pabaigos pradžios nėra, o žemėj viskas atsinaujina.

JI
NEBUVO
ŽODIS
JI
LIUDJO
ŽODŽIO
GROŽI,
ŠVENTA
MEILĖ
ŽODŽIUI

Taip "Aštuoni Lapai" sklido Lietuvoje juos perrašant į sąsiuvinio lapus.

Mes jau papurvyčiavom.

Ponia Rajkovsky, maza, naidombruo-
tė senutė, šluoja nuo staltiesės trupinius, o
muovi su penkioliktame jos anūke Christel plan-
nam vėlavėj indus, kai staiga užstaugia akir-
mo sietenas:

- Kad tik jė ne nuogrūdiūtų mūsų
Danigo! - šautia ponia Rajkovsky, bėgdama
lajptais žemyn. Rankoj ji vis dar rebelai-
ko šerine šluotelė ir sidabrinis rūpietis.

Bet lietuvi buvo nedaug. Jė skrido

labai
mes
vo ap
bistel
gantis

Dniolysis Pimadimis. 79
Arteina romus Karalus
Tas pats: Izaoko ir Jokūbo Dievas -
jaunas liutas sidabriniais karoliais
ir mėlyno balandžio akimis.
Jo rūbai kvėpia myra, safranu
ir aloja, jo stekos suveržtos aukure
galva žeri skais-

Birutė Pūkelevičiūtė
Rauda (Lietuvos partizano apgarbstymas)

šaudyklės skirs
skirs perdakne
š dvi sekas. DIRVA

SIMBOLINĖ DARIAUS-GIRĖNO ŽYGIO UŽBAIGA

IŠ LAKŪNO INŽ. EDMUNDO JASIŪNO DIENORAŠČIO

(Pradžia "Tėvynės" Nr. 7-8)

Nutūpėme 16:05 val. Kauno laiku. Šis simbolinis Dariaus ir Girėno skrydžio užbaigimas, nors ir lygiai po 60 metų, pagaliau atliktas. Skaičiuojant nuo pakilimo Štetine iki nutūpimo Aleksoto aerodrome, užtruko 5:29 val., nuskrudome 725 km. Nugarinis (skridimo krypties) vėjo greitis buvo tarp 5 ir 25 km/val, oro greitis - 140 km/val.

Kaune - puikiausias oras: saulėta, vėjo beveik nėra, šilta.

Pirmiausia mus pasitiko muitinė (!). Atlikę formalumus, priliavome prie vyriausybės tribūnos. Ten pat laukė TV, radijo ir laikraščių reporteriai.

vardu. Čia iki šiol buvo sovietinė sraigtasparnių (helikopterų) bazė. Pirmą kartą po 53 metų šis aerodromas sugrįžo į lietuvių rankas. Nepriklausomos Lietuvos laikais jis buvo naudojamas karinei, civilinei ir susisiekimo aviacijai. Tarnaudamas Lietuvos karo aviacijoje, čia skraidė Steponas Darius. Čia vykdavo aviacijos šventės, sutraukdamos dešimtis tūkstančių kauniečių. Čia lygiai prieš 60 metų, 1933 m. liepos 17 d. rytą turėjo nutūpti Dariaus ir Girėno oranžinė LITUANICA, savo istoriniu skrydžiu sujungdama lietuvišką Amerikos išsivijimą su tėvyne Lietuva. Už tai ir liepos 17-ji buvo pavadinta "Pasaulio lietuvių vienybės diena".

Liepos 17 d. rytą, mums skrendant iš Soldino į Kauną, Lietuvos Radijas transliavo specialią laidą "Lietuvių godos", skirtą Lituanicos skrydžio 60 m. sukakčiai paminėti. Laidoje buvo perduotos ir mano iš anksto įrekorduotas žodis Lietuvos jaunimui.

Mums beskrendant, Kauno Ažuolyne, prie Kūno kultūros instituto, 12 val. įvyko Dariaus ir Girėno paminklo oficialus atidarymas. Nors mudviem neteko jame dalyvauti, bet, kaip spauda rašė, išskilmės buvę nepaprastai didelės ir išpūdingos, dalyvaujant pačiam prez. A. Brazauskui, opozicijos lyderiui V. Landsbergiui ir kitiems valdžios žmonėms, organizacijų atstovams, Dariaus ir Girėno giminėms bei paminklo statytojams.

*

Liepos 18 d., sekmadienį, Skirmunto ir Nijolės Maštarių buvom pakviesti iškilmingiems pietums, kurie buvo suruošti buv. a. a. Nijolės Dariutės-Maštarienės bute, esančiame netoli Karo muziejaus (tame name 1952 - 1970 m. yra gyvenęs prof. Tadas Ivanauskas). Dalyvavo apie 15 svečių, jų tarpe Jaunutės Darienės brolio sūnus Škėma, Vl. ir R. Kengailos, G. ir N. Majorovai, p. p. Balčiūnai su viešnia iš Kanados Br. Palilionienė, ir kt.

Ponai Maštarai dėkojo už Dariaus - Girėno skrydžio simbolinį užbaigimą ir mudviem su Vladu įteikė po puikią gėlių puokštę. Kalbas pasakė p. Škėma, Skirmuntas, Vladas, J. Balčiūnas, viešnia iš Kanados ir aš.

Po pietų išskubėjome prie Dariaus-Girėno paminklo, kur mudu su Vladu padėjome neseniai gautas gėlių puokštes.

Iš ten vykome į Aleksoto (Dariaus ir Girėno) aerodromą. Naudojamiesi paskutine proga, svečiai vienas po kito ir grupėmis prie Lituanicos fotografavosi.

Širdingai atsisveikinau bendražygį Vladą, su kuriuo per tas kelias dienas labai susidraugavome, tapome lyg tikrais broliais. Vladas ir jo miela žmonelė Regina pakilo su Lituanica, pasuko šiaurės kryptimi ir po kelių minučių dingo horizonto ūkanose. Skrido atgal į Panevėžį, kur jų jau laukė į aviacijos šventę susirinkę panevėžiečiai.

*

Liepos 19 d. su G. Majorovu, S. Maštaru, J. Balčiūnu, poete Jacevičiene, Vyt. Pesecku ir kitais svečiais aplankėme Paveikslų galerijoje suruoštą kolekcionieriaus Jono Čepo didžiulę parodą apie Darių-Girėną, jų žygį ir jų aukos įsikūnijimą lietuvių tautos dvasioje. Tiek daug istoriniai svarbių ir retų rodimų niekada nebuvau matęs. Parodoje buvo išstatyta daug N. Dariutės-Maštarienės bei

Silvijos Čepienės aliejinių paveikslų. Išleistas gražus S. Čepienės paveikslo - "Lituanica virš Atlanto" atvirukas. J. Čepo ir J. Balčiūno paruoštas meninis albumas apie Darių ir Girėną jau yra spausdinamas ir turėtų rinkoje pasirodyti š. m. pabaigoje. Poetė Jacevičiene man įteikė savo poezijos knygą "Sakalų giesmė", su specialiu įrašu.

J. ir S. Čepai man padarė ypatingai gerą įspūdį ir pagalvojau, kad tik tokie ir jiems panašūs pasiukotojai išves Lietuvą iš dabartinių sutemų į šviesenį rytojų.

Apžiūrėję J. Čepo parodą, išskubėjome į Karo muziejų, kur Lituanicos skyriaus vedėja D. Vossyliene aprodė specialią 60 m. skrydžio sukakčiai paminėti parodą, su jau minėtomis dovanomis - St. Dariaus asmeniniu albumu ir originaliuoju Lituanicos propeleriu. Prie kavutės papasakojau apie simbolinį skrydį. Karo muziejaus darbuotojų vardu, direktorius Juozas Jurevičius įteikė meniškai paruoštą padėkos raštą.

Pietums buvau pakviestas pas G. ir N. Majorovus, kurių metu Grigas man įteikė išpūdingą ir brangią dovaną - dail. Z. Tarakevičiaus nutapytą aliejinių paveikslą "Lituanica prie Š. Škotijos krantų sutinka audrą".

Po pietų išskubėjome į Karmėlavos aerodromą sutikti Jono Juknio ir Edvardo Slušnio, atskridusių mažu vienmotoriu Piper Cherokee 140 lėktuvu iš Amerikos į Lietuvą. Jiedu skrido 4 dienas, su 6 tarpiniais nutūpimais. Skrido su modernaus radio-lokatoriaus pagalba, panaudojant navigacijos satelitų signalus. Tiedu žemaičiai atliko tikrai drąsų žygį, mažu vienmotoriu lėktuvėliu nugalėdami Atlantą. Abu pažinojau dar jiems būnant Čikagoje. Jiedu tada kukliai kalbėjo apie planuojamą skrydį į Lietuvą, tačiau mažai kas tuo tikėjo. Jiems finansiniai padėjo D. Petrutytė, paskolindama 10 tūkst. dol. lėktuvo įsigijimui, ir lak. T. Šlutas, radijo valandėlės Čikagoje vedėjas, profesionaliai sutvarkydamas radio ryšius. Vakare, Metropolitio "Kunigaikščių" menėje, Kauno mero pavaduotojas R. Vasiliauskas šiems šauniems žemaičiams suruošė priėmimą, kuriame dalyvavo 25 kviesti asmenys. Lakūnai papasakojo savo pergyvenimus.

Liepos 20 d. rytą atvykus A. Unikauskui, aplankėme Aleksote esantį Aviacijos muziejų, atsisveikinau su darbuotojais - Gamziuku, Ramoška, Raubicku ir kitais, ir greitkeliu patraukėme į Vilnių. Sudie Kaune, mano vaikystės ir jaunystės mieste! Kada tave vėl aplankysiu?

(Nukelta į 5 psl.)

Aleksoto aerodrome, po simbolinio skrydžio, su Lietuvos prezidentu A. Brazausku, min. pirm. A. Šleževičiu ir simboliniu žvilgsniu į erdves.

Išlipusius iš Lituanicos, mudu pasveikino prez. A. Brazauskas, buv. AT pirm. V. Landsbergis, min. pirm. A. Šleževičius. Prezidentas mudviem įteikė po gėlių puokštę, puikų albumą "Einu per Lietuvą" ir apdovanojo specialiu Dariaus ir Girėno medaliu "Už nuopelnus Lietuvos aviacijai". Lietuvos banko valdytojas R. Višokavičius įteikė po naująją Dariaus ir Girėno 10 litų monetą.

Tribūnoje buvo ir amerikietis Edvinas Velonskis, prieš pusvalandį su didžiuliu Gulfstream - 4 sprausminiu lėktuvu, pavadintu "LITUANICA - 3", atskridęs iš New Yorko į Karmėlavos aerouostą ir kariniu lėktuvu pervežtas į Aleksoto aerodromą.

Šis "Lituanicos - 3" skrydis kauniečių buvo traktuojamas kaip daugiau komercinio ("Coca-Cola") ir politinio (E. Velonskio tėvas finansavęs A. Brazausko rinkiminę kampaniją ir vėliau buvo paskirtas vienu iš Prezidento patarėjų) pobūdžio.

Kauno miesto mero potvarkiu, tą dieną Aleksoto aerodromas buvo pakrikštytas Dariaus ir Girėno

Sklinda gandai, kad Kauno miestui šitiek išsiplėtus, šis aerodromas gali būti uždarytas ir užstatytas gyvenamaisiais namais. Jei tai įvyktų, būtų labai gaila, nes šis aerodromas yra tikrai istorinis, davęs pradžią Lietuvos aviacijai.

*

Entuziastingai sutikti ir apdovanoti, mudu su Vladu buvome filmuojami, davėme interviu ir per garsiakalbinę sistemą tarėme trumpus žodžius (Vakare visos šios išskilmės buvo perduotos "Panorama" TV programoje).

Palikę Lituanicą prie Aviacijos muziejaus, Lietuvos vyriausybės kvietimu išskubėjome į Metropolitį, kur LR prezidentas ir min. pirm. Biržiškis (padėkojome už skrydžio teisiųjų reikalų greitą sutvarkymą), JAV, D. Britanijos, Vokietijos ir Lenkijos ambasadų atstovai, iš viso apie 100 svečių.

*

Leonardas Peseckas
KARO LAKŪNO
PASAKOJIMAI

DARIAUS-GIRĖNO METAI

ARTIMA DRAUGYSTĖ SU STEPONU DARIU

STEPONAS
DARIUS
LIETUVOS
KARIUOMENĖJE

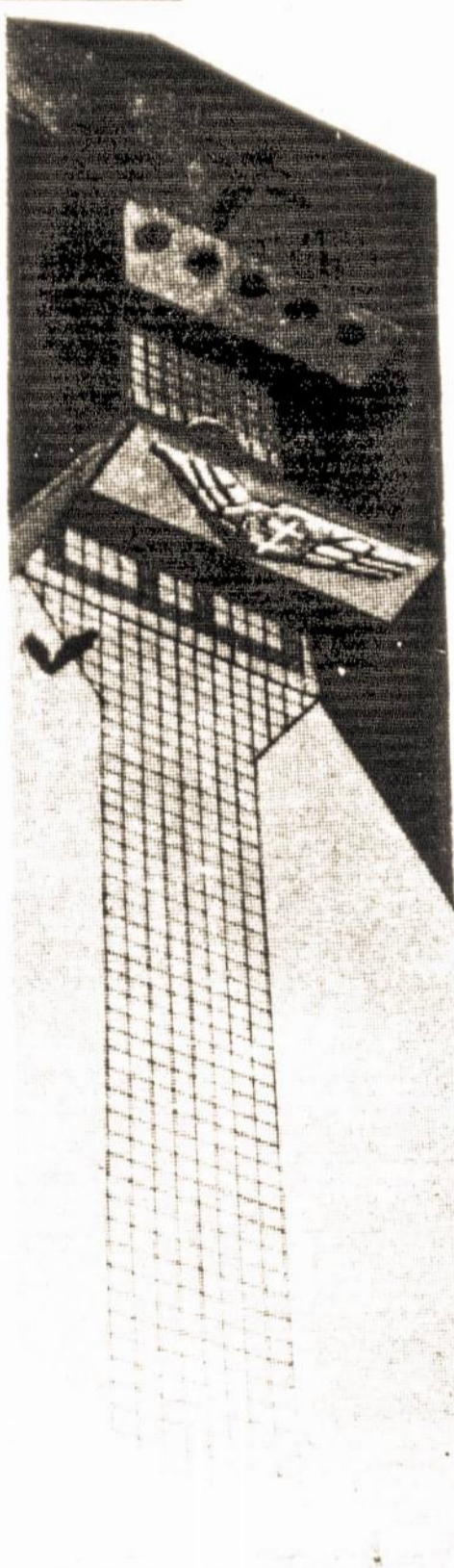
TRANSATLANTINIS SKRIDIMAS

Ivykus "Lituanicos" nelaimėi, kitą dieną į Soldino miškelį atvyko iš Lietuvos aviacijos kapitonas V. Morkus tirti avarijos priežastį. Nelaimės vietoje jis rado iektuvą dėl nežmoniškos kritimo jėgos medžių sudraskytą į šipulius. Jo variklis buvo visai atplėštas nuo liemens. Metalinis propeleris sulenkintas, susukinėtus. Lėktuvo oranžinė drobė, suplėšyta kašneliais, kabo tarp medžių šakų. "Lituanica" nekrito iš aukštai ar smigo į mišką, bet, skrisdama labai žemai dideliu greičiu, užkabino medžių viršūnes. Iš pradžių ji laužė tik smulkesnes medžių šakeles. O likusius 50 metrų - jau pačias medžių viršūnes, pagaliau, nukirtus šešis storus medžius, subyrėjo į šipulius pasiekus žemę. Beveik sveiki likę tik visi keturi kuro bakai. Viename sparne bako dar buvo apie 50 litrų benzino...

Morkus, sugrįžęs į Kauną, mums pasakojo, kad galbūt viena iš nelaimės priežasčių - aukščio rodyklė. Darius ir Girėnas, pakilę iš Niujorko, aukščio rodyklę nustatė pagal jūros lygį ant nulio. Skrendant per vandenyną, ji teisingai rodė aukštį, bet Soldino apylinkė yra 400 metrų virš jūros lygio, tai nekoreguojama rodyklė tokį aukštį ir rodė, kada lėktuvas skrido virš žemės. Nelaimės vietoje oras buvo blogas: lijo, žemi debesys, vietomis rūkas ir labai tamsu. Lakūnai skrido vadovaudamiesi vien kompasu. Galbūt jie ir norėjo priartėti prie žemės, atrasti orientyrus, kurie yra matomi naktį - geležinkelius, kelius, upes, miestų žiburius, pagal kuriuos galėtų žemėlapyje tiksliai nustatyti, kur jie yra. O skristi žemai nakties metu virš nepažįstamų vietovių ir dar blogu oru - labai pavojinga. Taip ir mūsų lakūnai, kai jų aukščio rodyklė rodė 400 metrų aukštį, žemėdami nedideliu kampu, dideliu greičiu užkabino medžių viršūnes. O gal jų varikliui sušlubavus, ieškojo vietos nusileisti?..

"Lituanicos" nelaimės priežastį ištirti aviatorių komisija, kurią sudarė karo lakūnai: Gustaitis, Reimontas, Gavelis ir Morkus, išnagrinėjusi gautus dokumentus ir nuodugnai ištyrus lėktuvo liekanas, 1933 m. spalio mėn. paskelbė aktą, kuriame rašoma, kad katastrofos įvykį galima vaizduoti štai kaip:

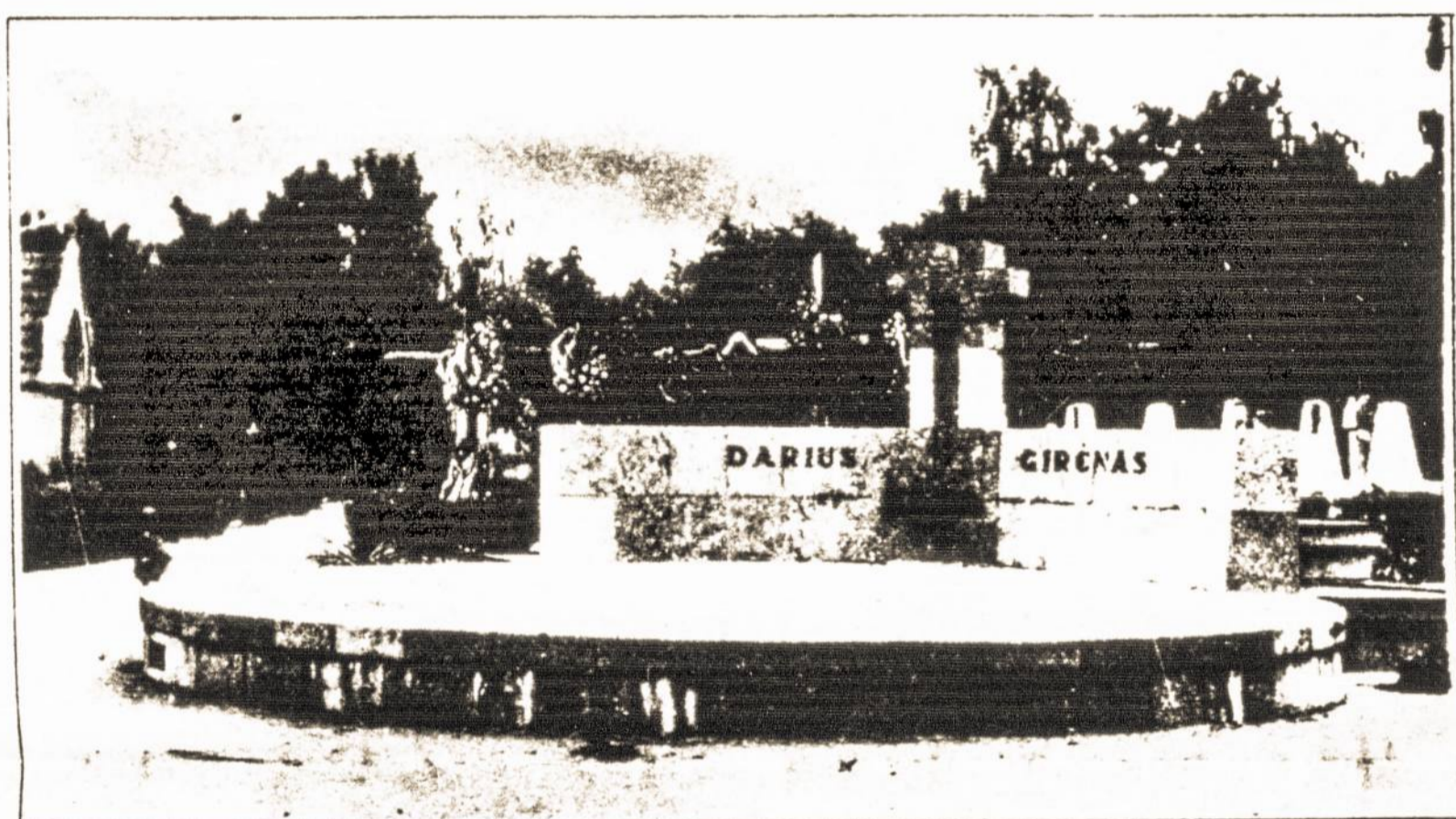
"Liepos 16 d. 23 val. Darius ir Girėnas praskrido viršum Stargardo, kuris yra 150 km tolumo nuo Berlyno ir, kiek buvo galima spėti iš balso, nuskrido šiaurės rytų kryptimi. Bet čia turėjo sutikti audringą orą su stipriu lietuvi, kuris

Paminklo Lietuvos lakūnams Aleksote projektas

siautė Dancigo rajone. Pakilti aukščiau audros lakūnams sukliudė variklio defektas, kuris neleido išplėsti reikalingo motoro galingumo. Smarkiai blaškant lėktuvą, filtro nešvarumai protarpiais galėjo visai slopinti motoro veikimą. Lakūnai, praskridę apie 80 km Kauno kryptimi, buvo priversti pasukti atgal ir skrido Berlyno link, ieškodami vietos nusileisti. Padėtis buvo kritiška, nes nakties metu rasti tinkamą nutūpti vietą buvo labai sunku, tuo labiau, kad apšviestą aerodromą buvo galima rasti tik Berlyne. Apie 15-20 min. pirmos valandos nakties lakūnai buvo pastebėti viršum Berlincheno, kur jie paleido šviesos raketą, kurių buvo pasiėmę keturias. Įsitikinę, kad Berlinchene nėra aerodromo, jie skrido toliau į pietų vakarus. 33 km atstume nuo Berlincheno ir tik 100 km iki Berlyno lakūnai, pastebėję ties Kuhdamo kaimu šviesesnę vietą ir norėdami patikrinti, ar tai nėra tinkama vieta nusileisti, padarė labai žemą ratą, kuris pasibaigė tragiškai. Dėl labai blogo oro ir matomumo, tamsios miglotos nakties, nuovargio, jie pasisukimo metu palietė aukščiau išsikišusias medžių viršūnes ir lėktuvas visu smarkumu kirsdamas medžius nuėjo žemyn. Reikia atmesti katastrofos priežastį, kad lakūnai pašauti, nes: 1) gydytojų specialistų pranešimu, lakūnų kūnuose nerasta jokių pašovimo žymių ir bendrai pėdsakų, kurie duotų pagrindo kokiems įtarimams apie pašovimą; 2) katastrofa įvyko 33 km nuo Berlincheno, prie kurio neva įvykęs pašovimas, taigi ir pats lėktuvas, būdamas sugadintas, nebūtų galėjęs tiek nuskristi: be to, lėktuvo svarbiausiose dalyse, pristatyme motore, gazolino ir alyvos bakuose nėra jokių apšaudymo žymių."

Sutraukiant šio akto išvadas, nustatoma: 1) Darius ir Girėnas buvo gerai pasiruošę atlikti didvyrišką žygį: techniškai parinktos priemonės buvo taip pat šiam žygiui tinkamos; 2) sunkiausią kelionės dalį jie atliko tiksliai numatytu maršrutu; 3) katastrofa įvyko dėl sunkių atmosferinių sąlygų, prie kurių prisidėjo motoro veikimo defektai.

Darius ir Girėno mauzoliejus, pastatytas 1937m. Kauno Karmelitų kapinėse.

SIMBOLINĖ DARIAUS-GIRĖNO ŽYGIO UŽBAIGA

IŠ LAKŪNO INŽ. EDMUNDO JASIŪNO DIENORAŠČIO

(Atkelta iš 4 psl.)

Vakare A. ir S. Unikauskai su-ruošė atsisveikinimo vakarienę, kurioje dalyvavo visa miela Unikauskų šeima, p. p. Karpavičiai, V. Ašmenskas, V. Užtupas, B. Urbonas, V. Peseckas ir aš. Pasakytos jautrios atsisveikinimo kalbos. V. Ašmenskas primygtinai

kvietė mane nuolatiniam gyvenimui grįžti atgal į Lietuvą.

Liepos 21 d. anksti rytą beveik visi tie patys vakarykščiai bičiuliai ir draugai išlydėjo mane į Vilniaus aerouostą. Gaila buvo skirtis su jais ir vėl palikti Tėvynę Lietuvą.

*

Iš moderniai įrengto aerouosto laukiamojo autobusas mus nuvežė prie belaukiančio Lietuvos Avialinijų "Boeingo". Buvo šaltokas rytas, lynojo. Įlipant į lėktuvą, visiems keleiviams buvo dalinami "Respublikos" ir "Liet. Aido" dienraščiai. Lėktuvo kapitonas - Edmundas Barkauskas, stiuarde-

sės taip pat lietuvaite.

Po valandos jau buvome Kopenhagoje. Dar tos pačios dienos 3 val. popiet jau buvau namie, Čikagoje. Po keturių savaitių viešnagės tėvynėje, jaučiausi laimingas ir pilnas nuostabių, tik vieną kart gyvenime patiriamų įspūdžių. (pabaiga)

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" Radijo Valanda

Po vasarinės pertraukos, vėl bus girdima sekmadieniais, nuo 2-ros iki 3-čios valandos po pietų, pradėdant š.m. Rugšėjo (Sept.) 12 d., po Darbo Dienos šventės ir prasidėjus rudens semestru Seton Hall Universitete, iš kurio radijo stoties WSOU transliuojama programa, 89.5 FM banga. Programai vadovauja Prof. Emeritas, Dr. Jokūbas J. Stukas, kuris žengia į 53-čiuosius transliavimo metus. Ji duodama lietuvių kalba. Valandą anksčiau, nuo 1-mos iki 2-

ros valandos po pietų, transliuojama "MUSIC OF LITHUANIA" laida, anglų kalba, iš tos pačios stoties. Šiose programose duodamos lietuviškos dainos ir kūriniai, taip pat supažindinami klausytojai su lietuvių kultūrinėmis vertybėmis: istorija, kalba, papročiais ir t.t. Duodamos vėliausios žinios iš Lietuvos ir pabaltijo kraštų. Prof. Stukui talkina jo žmona Loreta, Jonas Patrick-Petruškevičius, ir Algirdas Šimukonis. Prasidėjus naujesiems 1994 metams, tikimasi programas transliuoti patogesniu laiku - šeštadienio rytais. "Music of Lithuania" programa ateinančiais metais sulauks 30-ties metų gyvavimo sukaktį....

SLA daktaras kvotejas dr. Vytautas Tauras ir Izdo globėja Nellie Bayoras-Romanas Centro įstaigoje posėdžio metu. Nuotrauka Vytauto Kasniūno.

**LITHUANIA, YOUR CHILDREN PATHS OF RIGHTEOUSNESS SHALL TREAD;
FOR THEIR NATIVE LAND THEY'LL LABOR-EARTH'S ASPIRING AIMS THEY'VE BRED.**

FOLK METEOROLOGY IN LITHUANIA

Prof. Jack J. Stukas, Ph.D.

Weather forecast service has today become international. Tens of thousands of meteorological observing stations watch air movement on ground, at sea and in glaciers... Meteorological ships ply world oceans, and radio probes and special rockets soar up to the sky. Winds, storms and showers are being watched by satellites from outer space. Observation data go to world meteorological centers.

Weather forecasting is comparatively young. Or, to put it in a more expressive way, it is a young lad, while folk meteorology is as old as earth itself. Perhaps it goes back to the time when our ancestors hunted mammoths armed with heavy clubs and polished stone hatchets.

Most of the old people in the Lithuanian countryside need no barometers, thermometers or other devices recording atmospheric changes. Each region and Homestead, fishermen and hunters, those gathering mushrooms and berries have their own, "weather determinants."

Let's turn to the people from the Gudai forest, from the ethnographic village of Zervynos. With winter drawing near, after a snowfall or before cold snaps, they say:

— If a hollow in a tree inhabited by an owl begins to hum, it will freeze hard;

— Dried mushrooms, cracking in a barn, foretell a hoary frost;

— If a heath-cock roams berry-fields, cold weather will set in.

COMPENSATIONS WITH GERMANY

Albinas Januška, Lithuanian Deputy Minister of Foreign Affairs, said Lithuania will not agree to receive German compensations to victims of Nazism through Russia's mediation.

The German Foreign Ministry was informed that a separate agreement on compensations can be signed between Germany and Lithuania, considering the fact that Germany never recognized the annexation of the Baltic States by the Soviet Union, Mr. Januška said. "This would comply with the agreements reached in Bonn on July 21 by Lithuanian and German foreign ministers."

On a New Year's eve, old people say:

— If the sky is starry, hens will lay eggs well all the year round and appletree branches will hang low under the load of fruits;

— A warm and snowless night is a herald of a late spring. And if large snow-flakes come down thick before the New Year, peas will sprout in April and in June the meadows will get covered with hay stacks;

— If fullfinches sing at the last dawn of the outgoing year, January will be sunny;

— If partridges keep close to people, there will be no thawing;

— If snow covers tree leaves, a mild winter will follow.

Towards spring the country people watch sleigh tracks and foot-prints of animals. As soon as snow begins to thaw they say: "If a goose drinks today from an ox foot-print, an ox will drink tomorrow from a ruf..." It means a flood season in spring time.

Do these prophecies, handed down from generation to generation, have a real value? Biologists, zoologists and botanists do not say "no" to folk forecasts. They are an outcome of the phenomena of animated nature, of animal behavior, of our flora and fauna in Lithuania.

Commercial Banks Unite against Swindlers

Members of the Lithuanian Commercial Banks' Association have agreed to exchange information about unreliable clients. The information will be available on the unified interbank computer network, which will later be connected to similar European and global systems.

The lists of unwanted clients who are either unwilling or unable to repay loans will be updated each month. The current list

20 people were killed and 88 injured in traffic accidents in Lithuania between November 1-7.

A new ferry line Klaipėda-Ohus (South Sweden) was opened last week. The motorship Šiauliai will go to Ohus every Wednesday and will return to Klaipėda on Thursday. It can carry 12 auto-trailers, 21 containers and 50 automobiles.

At present, there are 694 investigators in Lithuania (139 in the Prosecutor's Office and 455 in the police). They have to deal with an average of 65 criminal cases every month.

Construction costs index was 120.5 for January of this year compared with estimated costs of 1984. At present, it stands at 260.

Film director Andrius Šiuša was awarded Grand Prix at the 35th international film festival in Lübeck (Germany) for his feature film "And He Said You Good-bye".

The rate of inflation in Lithuania was 7.3% for October (4.2% for September).

Demographers fear that after 50 years the Lithuanian nation will experience a deep crisis since the rate of natural increase for 1992 stood at 3.3 per 1,000 of population (82 for 1991). The figures of births (53,000) and abortions (48,500; registered at health care institutions) nearly equalled.

Nearly 50,000 adults and 400 children ill with diabetes have been registered in Lithuania. The number of patients is supposed to be hither 2 or 3 times (they are still at a preclinical stage).

AIRSPACE VIOLATIONS EVERY OTHER FLIGHT

The number of violations of Lithuanian airspace by Russian aircraft has decreased tenfold since the Russian troops pulled out.

Colonel Zenonas Vegelevicius, Lithuanian Air Force commander, said the current rate of airspace violations is around two unsanctioned flights a day. He added, however, that imperfect Lithuanian radar equipment might not be able to detect every unwanted aircraft above Lithuanian territory.

The colonel said "minimum technical measures" against illegal flights are already available to Lithuania, but can be used "only if a political decision is made."

LETTERS

Anthony is going through his library and sending selected items to the University in Vilnius. We came across an old, tattered copy of VILNIAUS SVIESA, published in 1928 which had been part of my father's library. Mother brought all his books here when she came to live with us. In it was a short article on SLA which we thought the editor of TEVYNE might be interested in so we are including a copy.

Sincerely

Milda H. Vaivada

GM in Lithuania

By KAZIMIERAS MATACIUNAS

The Finnish concern Neste Corporation and the General Motors office in Finland, Metro Auto, signed an agreement last week in Vilnius under which the Lithuanian Finnish joint venture Litofinn Service will represent GM in Lithuania.

It will be engaged in selling Opels. Up till now, only the Lithuanian-German joint venture Vilbara had the right to sell them. During three past years Vilbara sold only 50 Opels. Litofinn Service managing director Jorma Turpeinen plans to sell about 300 Opels in Lithuania.

Litofinn Service has already displayed General Motors cars at the exhibition Auto Sabina in Kaunas and at the international exhibition AutoBalt in Vilnius held this autumn. The jeep Chevrolet Blazer S 10 and minivan Pontiac Trans Sport enjoy the greatest popularity in Lithuania.

Litofinn Service has also begun providing technical service to GM cars of all models at a new Neste filling station Stone Castle in Vilnius. This year, such complexes of filling stations are due to be opened in Klaipėda and Mažeikiai.

LITHUANIAN WEEKLY

EUROPEAN BANK'S PROPOSAL REJECTED

The Lithuanian government decided to reject offers made by the European Bank for Reconstruction and Development to finance preliminary work in oil terminal construction on the Lithuanian coast.

Lithuania cannot accept the Bank's proposal because the terminal project is to be started over again.

Lithuania decided to hold its own terminal and pipeline design contest. Ten engineering companies from the West have already expressed an interest in designing the terminal. The contest's results will be announced at the end of November.

REFUSAL TO JOIN EAST EUROPEAN UNESCO

Latvian and Lithuanian representative to the 27th UNESCO Assembly rejected an invitation to join the group's East European section, said the Minister of Latvian Culture and Science, Janis Vaivads.

He noted the group would be culturally dominated by Russia. His country refuses to accept that.

LITHUANIAN WEEKLY is represented:
USA: Edvardas Sulaitis, tel.: (718)6526825.

ĮVAIRENYBĖS

IŠMINTIS

- Žodžiai iš burnos, kaip žvirbliai iš tarbos — išspruko ir nesugausi.
- Bailus ir lapo išsigąsta, drąsus ir nuo vilko nebėgs.
- Ant svetimos duonos ir pelė moka šeiminkauti.
- Abejodamas ir tvarto nepasitaisyti, ir kiaulės iš bulvių neišvarysi.

VEIKIANTIS ROBOTAS

Laikraštįje "The Chicago Tribune" buvo išspausdintas toks skelbimas: „Nebrangiai išnuomojamas robotas (pagamintas 1966 metais) sodui prižiūrėti. Robotas geros būklės, moka kalbėti“.

Skelbimu susidomėjo didelio sodo savininkas. Nurodytu adresu nusiuntė laišką. Paaiškėjo, robotas esąs vyras, uoliai ieškąs darbo.

PAPROČIAI

Senoliai pasakoja, kad visa, kas susiję su gyvybės atsiradimu, buvo apgaubta šventu paslaptiškumu. Pavyzdžiui, pribuvėją atveždavo slapta, apsigaubusią didele skarele. Nėščioji prieš gimdymą kalbėdavo pašnibždomis. Kad gimdymas būtų lengvesnis, namiškiai atverdavo visas duris, atvoždavo visas skryniais, atidarydavo spintas ir spinteles. Gyvuliai būdavo išleidžiami laukan. Visa šeima rimtai nusiteikdavo. Tėvas išeidavo iš trobos, kad negirdėtų dejavimų, nes juo labiau artimieji gailės gimdančiosios, tuo sunkesnis būsiąs gimdymas. Prie gimdyvės pasilikdavo tik pribuvėja ir senesnės moterys.

Kūdikiai ateinant į šį pasaulį, kaip ir mirštant, būdavo tylu, žmonės melsdavosi. Tylos buvo laikomasi ir per krikštynas.

SKAITYKIME IR JUOKIMĖS

Dėdė:
— Esi vėjavaikis, barstai pinigų. Kol esu gyvas, negausi nė skatiko, tik tai kai akis užmerkiau...
Brolainis:
— Taigi, dėdyte, dabar nors vieną akį užmerk!
(Iš 1929 m. spaudos)

Patarimas vienas: versti grūdus į mėsą ir sviestą, t.y. plėsti gyvulių ūkį. Tiesa ir su mėsos bei sviesto pardavimu yra daug sunkumų, bet čia yra daugiau vilties, kad mūsų vyriausybei vis tik pasiseks tiems dalykams rinkas surasti ir išlaikyti“.
(Iš 1930 m. spaudos)

— Tėte, tau labai pasisekė!
— Kodėl?
— Nereikės išleisti pinigų naujiems vadovėliams.
— Kodėl?
— Likau toje pačioje klasėje.

MISLĖS

1. Marga marginaitė šile pakabinta.
2. Šakė dvinagė: vokiški drabužiai, adverniškai šneka.
3. Gale lauko katilėlis verda.
4. Tėvas suzvairavo, sukosėjo, motina raudoti pradėjo, žmonės iš to džiaugsmą didį turėjo.

Atsakymai: 1. Genys. 2. Kregždė. 3. Skruzdėlynas. 4. Pirmoji perkūnija ir lietus.

KAI NĖRA ŠILTO VANDENS

- Kavos tirščiais galima išplauti butelius nuo aliejaus.
- Neišmeskite cigarečių pelenų. Jais galima išvalyti metalą, stiklą, veidrodžius.
- Riebius plaukus galima išplauti ne tik su muilu, bet ir su sausom garstyčiom.

VALGIAI

Krienai. Jie žadina apetitą, didina skrandžio sulčių rūgštingumą, skatina virškinimą. Šviežių krienų sultys gydo gastritą. Krienai skatina atsikosėjimą. Sutarkuota krienų košelė dedama ant pūlinių žaizdų. Krienuose esančios medžiagos teigiamai veikia širdį, kraujo gamybą, medžiagų apykaitą.

Į MĖNULĮ PAŽIŪRĖJAU IR PASĖJAU

Pats nederlingiausias — jaunas mėnulis. Sodinkite medžius priešpilnio sulaukę. Pilnaty, kai dangumi plaukia kamuoliniai debesys, pasodintos bulvės bus didelės ir skanios.

Pilnaties laikas tinkamas prieskoninėms daržovėms sėti. Pats geriausias metas daržininkams — delčia.

Gerai derės vaismedžiai ir vaiskrūmiai, jei genėsite delčioje.

LAISVAUOGĖ

Tai Mandžiūrijos dygusis eleuterokokas, lietuviškai — laisva-uogė, o dar tiksliau — dygusis ženšenio brolis, savo savybėmis nedaug kuo jam nusileidžiantis. Iš šio augalo šaknų pagaminti vaistai sėkmingai gydo širdies ir kraujagyslių sutrikimus, neurasteniją, spindulines ir kitokias ligas.

Laisva-uogė susidomėjo ne tik veterinarijos gydytojai, bet ir paukštininkai, ir net bitininkai. Buvo pastebėta, kad nuo šio augalo uogų padidėdavo vištų dėslumas, pagražėdavo švelniavilnių žvėrelių kailiukai. Vos apsiveršiausiai karvei patariama kasdien sušerti nors po 50 g eleuterokoko, sumaišyto su koncentratais. Tuomet padidėja karvių pieningumas, ypač per pirmuosius 3-4 laktacijos mėnesius. Šio augalo ekstrakto galima nusipirkti veterinarijos vaistinėse, nors, tiesą sakant, jo paklausa dabar ypač padidėjo. Mat laisva-uogė susidomėjo ir užsieniečiai.

EKONOMINIS GYVENIMAS

Rugsėjo-gruodžio mėnesiais Lietuvos įmonės ir organizacijos numato atleisti iš darbo 3,3 tūkst. žmonių.

Per devynis šių metų mėnesius Lietuvos keliuose įvyko 3163 avarijos, jose 618 žmonių žuvo, 3400 sužeista.

Pramonėje didžiausias užmokeskis liko: naftos gamyboje — 459 Lt per mėnesį, duonos — 325 Lt, gėrimų — 349 Lt. Mažiausia pramonėje uždirbo medicinos bei optinių prietaisų gamintojai — 123 Lt, staklių gamintojai — 144 Lt.

Pernai Plungės dirbtinių odų gamykla pardavė Olandijai 700 000 kv. metrų savo produkcijos. O šiemet ketinama parduoti visą milijoną.

Palyginti su ankstesniu mėnesiu infliacija Lietuvoje 1993 m. sausio mėnesį buvo 9,5 proc., vasario — 10,2 proc., kovo — 21,4 proc., birželio — 6,2 proc., liepos — 2,9 proc.

15 000 metrų lininių audinių Plungės akcinėje bendrovėje „Lino audiniai“ užsisakė JAV firma "Salomon Baron and Co". Ta pačia produkcija domisi olandai ir švedai.

1992 m. Lietuvos bankų pelnas buvo 12416 mln. talonų, 1993 m. pirmąjį ketvirtį — 10120 mln. talonų, antrąjį ketvirtį — 202,9 mln. litų.

25,4 proc. visų Plungės rajono gyventojų yra pensininkai. Per mėnesį jiems iš viso išmokama apie 940 000 litų pensijų.

Radviliškio rajone surengta 550 aukcionų. Teigiama, kad išparduotas bemaž visas valstybinis turtas, privatizuota du trečdaliai Linkaičių kariame dalinyje esančių butų.

TĖVYNĖS PADANGĖJE

1918 m. gruodžio pabaigoje vokiečiai, traukdamiesi iš Lietuvos, pasiėmė ir savo vėliavą, kurią buvo iškėlę Gedimino pilyje. Vilniaus komendanto padėjėjas K. Škirpa, bijodamas, kad lenkai nepasinaudotų suirutė ir neiškeltų savo vėliavos, pirmas sutelkė kareivių būrį ir paskubėjo link Gedimino kalno. Taip pirmą kartą Lietuvoje suplevėdavo trispalvė. Vėliavos iškėlimas reiškė, kad Vilnius priklausė Lietuvai. 1988 spalio 7 Sąjūdis reikalavo, kad pilies bokšte būtų iškelta trispalvė. Iš pradžių tai padaryti valdžia atsisakė. Tačiau buvo žengtas ir šis žingsnis. Vėliavos pakėlimo iškilnėse dalyvavo daugiau kaip 100 tūkstančių žmonių. Tai buvo nepriklausomybės įtvirtinimo Lietuvoje pradžia.

• Daugel Lietuvos partizanų vadų kilę iš Šiaurės Lietuvos. Šių brolių sakalų takai vingiavo po

Septyni panevėžiečiai verslininkai finansavo pasiūlymų paketą dėl Panevėžio centre ketinamo statyti 13-os aukštų biznio centro. Tokių pasiūlymų paketų bus parengta dvidešimt. Biznio centro statyba kainuos apie 20 mln. USD. Panevėžiečiai dairios užsienio investitorių.

Utenos miškų urėdijai priklauso 60 tūkst. ha miškų. Iki šiol Utenos miškininkai tvarko pavasarį uragano apniokotus plotus — daugiausia vėjavartų Balčių, Vyžuonų, Saldutiškio, Utenos, Čiulėnų girininkijose. Taigi atsodinti uteniškiai šiemet žada tik 80 hektarų — dvigubai mažiau negu ankstesniais metais.

Viešbutis Utenoje ima 23,13 lito už naktį. Rokiškyje už tokią sumą gali nakvoti 9 naktis. Išsimaudyti pirtyje Vilniuje kainuoja aštuonis kartus brangiau negu Rokiškyje.

Palyginti su 1991 m. bankų Lietuvoje padaugėjo daugiau kaip tris kartus — iš viso krašte jau yra 29 bankai. Šiemet įregistruoti du nauji komerciniai bankai (pernai — 11).

Lietuvoje kasmet išdžiūsta nemaža miškų. 1988 m. pažeistų miškų buvo 62 proc., 1990 m. — 68 proc., 1991 m. — 75 proc. 1992 m. visiškai sveikų medžių rasta tik 16,3 proc. visų miškų.

Šį žūklės sezoną Kuršių mariose „Rusnės žvejo“ bendrovė sugavo 87 t žuvies.

Per devynis šių metų mėnesius Kaune, Pilietybės ir imigracijos tarnyboje, Lietuvos piliečiais tapo 200 asmenų. O 178 kauniečiai per tą laiką Lietuvos pilietybės atsisakė.

Šimonių, Žaliosios girias, Vilkabrukių, Skaistašilio miškus, Vyžuonų šilą. Štai jų vardai: Vincas Kaulinis (Miškinis) — Vytauto apygardos vadas (1945-1950), kilęs iš Utenos apskr., Vyžuonų valsč., Jonas Kimštas (Žalgiris) — Šiaurės rytų srities vadas, Antanas Slučka (Šarūnas) — Algimanto apygardos vadas, kilęs iš Anykščių apskr., Troškūnų miestelio. 1949 m. spalio 27 d. Butkiškių vienkiemyje, netoliese Andrioniškio miestelio (Anykščių apskr.), apsupus apygardos štabo bunkerį, susisprogdino kartu su žmona.

GAMTOS ĮDOMYBĖS

Kiekvienas didesnis Rytų Lietuvos ežeras turi sūnų. Prie Lūšių ežero glaudžiasi Lūšykštis. Supa upelių vygėje Asalnai Asalnykštį. Ažvinčio ežero sūnus — mėlynakis Ažvintaitis. Į sidabrinę Utenio juostą įsikibo Utenykštis. Kad nepasiklystų vienas aukštuose Minčiagirės pušynuose Baluošas brenda per miškus su Baluošykščiu.

Tėvynė - SENIAUSIAS PASAULYJE LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS ŠVENČIA 91 METŲ SUKAKTĮ

Kūčių vakaras: Štai pluoštelis būrimų ir spėlojimų

• Sėdint prie stalo, dairomasi į sienas, kur nuo žvakių šviesos išsitiesia valgančiųjų šešėliai. Jeigu šešėlis atrodo didelis, stambus, apimęs visą žmogų, tai tie metai bus geri, nekamuos ligos, viskas gerai klosis. Jei šešėlis be galvos — ištiks skaudi nelaimė; jei plonas, neaiškus, virpantis, bus sunkūs metai.

• Iš po staltiesės traukiami šieno stiebeliai. Negalima rinktis — reikia ištraukti tą, kuris pirmiausia pirštais užkliudomas. Ištraukus ilgą, laibą šiaudą, mergaitė gali tikėtis aukšto, laibo vyro (arba bent draugo), o trumpas, storas, kumpas šiaudelis reiškia žemo ūgio, storą, susirietusį vyrą. Jei tai pasitaiko vyriškiui, tai jo būsimoji žmona bus laiba, aukšta, arba stora, mažiukė — kaip ir ištrauktas šiaudelis. Vedusieji iš šiaudo išvaizdos taip pat gali nuspėti ateinančių metų laimę. Plonas šiaudelis reiškia susiplojusią, tuščią piniginę, „liesus“ metus, o storas — turtingus metus, pilną piniginę. Jei ištekejusi moteris ištraukia šiaudelį, kurio vidurys sustorėjęs, tai ateinančiais metais susilauks vaiko.

• Tebesėdint prie stalo, daromi ir kitoki būrimai. Pvz.: paimamos trys lėkštės; po viena padedamas raktas, po antra žiedas, o po trečia — pinigai. Lėkštelės sumaišomos ir reikia vieną pasirinkti. Žiedas yra meilė, vedybos; raktas reiškia šeiminingumą savo bute arba namuose, o pinigai — turtingus ateinančius metus.

LIETUVIŲ PAPROČIAI IR TRADICIJOS IŠEIVIJOJE

By Danutė Brazytė Bindokienė

SVARBUS PRANEŠIMAS

VISIEMS KUOPU FINANSU SEKRETORIAMS
ORGANIZATORIAMS ir NARIAMS

SIEKDAMI SUSTIPRINTI ORGANIZACIJĄ IR PAGYVINTI JOS VEIKLĄ, NUO 1993 METŲ SAUSIO 1 DIENOS SKELBIAMAS NAUJAS NARIŲ PRIRAŠYMO VAJUS. PAVADINTAS:

SLA "SĖKMINGAI ŽENGIANT Į ANTRĄJĮ ŠIMTMETI"

Šiuo Vajaus metu siūloma, kaip naujai prisirašantiems nariams, taip ir esantiems nariams, užpildžius NON-MEDICAL/be sveikatos patikrinimo/aplikacijas, įsigyti šias apdraudas pagal naujas 1980 CSO Mokesčių Lentelės /1993 Versijos/:

1. **Viso Amžiaus mokama** - "Ordinary Life"
2. **20 Metų Mokama-Viso Amžiaus** - "Twenty Payment Life"
3. **Vienkartiniai sumokami mokesčiai** - "Single Premium"
4. **Akidentalinė Apdrauda** tokioje sumoje, kokioje narys yra apsidraudęs ir galioja tik iki 70 metų amžiaus. Vaikams akcidentalinės apdraudos neduodamos.

Be sveikatos patikrinimo "Non Medical" apsidrausti gali:

Nuo 1 iki 75 metų - \$1,000 - \$5,000

Su gydytojo pažymėjimu - "Medical Examiner's Report" galima apsidrausti iki \$10,000

Apdraudos suma negali būti mažesnė kaip \$1,000

Kartu su aplikacija turi būti atsiųsti metiniai mokesčiai.

Taip pat duodama nauja pigi "TERMINUOTA" apdrauda, kuri baigiasi kai nariui sueina 25 metai.

Terminuota apdrauda duodama nuo 1 iki 21 metų amžiaus.

**Apdraudos suma negali būti:
mažesnė kaip \$2,000 ir nedidesnė kaip \$5,000**

**BROLIAI IR SESĖS, KVIECIAME JUS VISUS ĮSIJUNGTI Į NAUJĄ
NARIŲ PRIRAŠYMO VAJŲ.**

SUSIVIENIJIMO STIPRYBĖ-NARIŲ GAUSYBĖ

SLA PILDOMOJI TARYBA

IMPORTANT ANNOUNCEMENT TO LODGE FINANCIAL SECRETARIES, ORGANIZERS and MEMBERS of The Lithuanian Alliance of America

In an effort to strengthen the organization and enliven its activity, the LAA Executive Board announces from January 1, 1993 a new Membership Drive: titled:

LAA "ADVANCING TO THE SECOND CENTURY"

During the Drive, the newly enrolled members as well as our present members, on filling out the simplified NON-MEDICAL application (requiring no health examination) can obtain the following Insurances according to the new 1980 CSO Mortality Tables: (1993 version)

1. **Ordinary Life**
2. **20 Payment Life**
3. **Single Premium Life** - The only payment is a single premium at the time of issue. This new Plan is especially advantageous to the youth.
4. **Accidental** - amount equal to life insurance. Coverage ceases at age 70. Children are not covered by Accidental Insurance.

Present members and new applicants can apply for insurance in the following amounts:

From Age 1 to 75 - \$1,000 to \$5,000. With a favorable medical examiner's report, one can be insured to \$10,000.

Minimum amount of Insurance is \$1,000

The application must be accompanied by payment of first year's insurance premium.

In addition to the above insurances the Alliance offers **TERM Insurance to Age 25.**

Enrolling Ages are only from 1 to 21.

The amount of insurance:

From \$2,000 to \$5,000

• • •

So, fellow members, brothers and sisters, join in this important undertaking of searching for and enrolling new members.

The strength of the Alliance is measured by the size of its members:

LAA EXECUTIVE BOARD

CHRISTMAS EVE

Here is but a small sampling of prophecies and divinations:

• While seated at the table, look at the walls where the candlelight casts the shadows of those dining. If your shadow is large, wide and of the whole person, the year will be good, there will be no illness, everything will go well. If the shadow lacks a head a terrible calamity will occur; if it is skinny, unclear and wavering, the year will be difficult.

• A stem of hay is pulled from under the tablecloth. It cannot be picked, the first one the fingers encounter must be drawn. If a long slender stalk is withdrawn the girl can expect a tall slender husband (or at least beau), while a short, fat, bent stalk means a short, fat crooked husband. If this happens to a man, his future wife will be slender and tall or fat and short like the straw drawn. Married persons can also guess next year's happiness from the kind of stalk pulled. A thin stem indicates a flat, empty wallet, a "lean" year, while a fat one means a prosperous year, a full wallet. If a married woman pulls a straw thicker in the middle, she will have a baby that year.

• Drip several drops of wax from a blessed candle into a cold glass of water. Place the glass by your bed. That night you will dream about your future spouse.

• After dinner a girl sweeps the floor, pours the sweepings into her apron, takes them to a crossroads and tosses them out. Then she stands and listens from which side dogs are barking, from there she will get a husband.